

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

106. An attritio extra Sacramentum Pœnitentiæ tollat peccata venialia in homine justo? Et observatur non sufficere quamcumque attritionem, sed illam, quæ oritur ex imperio Charitatis, aut illam, quæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

meus instituit heredem mulierem ab omnibus honestissimam putatam, postquam manifestare occultum ejus concubinatum, ut secundum jura, irrito testamento, consequatur hereditatem; ergo ob lucrum spirituale integræ confessionis venialium, ad quam per se jus habeo, postquam manifestare complicitis peccatum.

5. Probatur tertio, ad sublevandum animi dolorem injuria affectus, jus habeo, ut possim etiam amicis conqueri, & manifestare proximi peccatum: ergo etiam ad purgandam animam, per integram venialium confessionem, postquam complicitem manifestare.

6. Verum, his non obstantibus, ego puto in praxi non esse recedendum à sententia Eminentissimi Domini mei Cardinalis Lugo, quam etiam tueretur, & sequitur Leander de Sacram. tom. 1. tract. 3. disp. 5. quest. 63, ubi querit: An licite possit penitens explicare complicitem, quando id requiritur ad explicandum aliquod veniale, quod dat pro materia confessionis?

7. Et respondet, dicendum, quod non possit licite (nisi alias ex confessione talis peccati, aliquod magnum bonum penitenti obveniret; vel ob peccatum consilium, &c.) quia in hoc casu neque obligat integritas confessionis, nec Christi præceptum: nec ideo tenebitur confiteri bis idem peccatum: cum nulla sit obligatio illud confitendi; ergo non potest inveniri causa, cur penitens possit denigrare complicitis famam, ita graviter apud Confessarium, cum tam facile possit illam conservare.

8. Qui cum Lugo idem esse dicendum, affirmat, loquendo de peccato jam iterum rite, & plene confessio, quod scilicet nequeat penitens iterum apud alium Confessarium explicare cum novo detrimto gravi bonæ existimationis complicitis; Secus vero dicendum de peccato mortali dubio; nam de hoc, idem ac de peccato mortali certo, affirmandum est.

RESOL. CV.

An sola attritio in homine justo sit sufficiens ad remissionem peccatorum venialium extra Sacramentum Penitentiae?

Et an ad remissionem venialium extra, & intra Sacramentum requiratur etiam propositum in posterum vitanda illa?

Vnde, si quis confiteatur multa peccata venialia, an sufficiat ad validitatem Sacramenti, si doleat tantum de aliquo cum proposito de cetero illud vitandi? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 116. aliis 117.

§. 1. Negativam sententiam docet Vasq. in 3. p. tom. 4. disp. 87. art. 16. dub. 1. n. 6. quia peccatum quodlibet, etiam veniale, est aliquo modo contra Deum, quippe perverio aliqua, & recessus à Deo. Ergo extra Sacramentum veluti privilegium remitti non debet, nisi per penitentiam, seu detestationem peccati conceptam propter Deum, seu per quam convertitur homo ad Deum, quæ est contritio.

2. Sed contrariam sententiam tenent Villalob. in Sum. tom. 1. tract. 9. diff. 16. n. 5. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 11. sect. 3. n. 11. & Coninch. de Sacram. disp. 2. dub. 14. n. 124. ubi sic asserit: Probabilius est, ad remissionem peccati venialis etiam sine Sacramento in justis sufficere attritionem, & adducit multas rationes pro hac firmanda sententia.

3. Notandum est tamen hic obiter, quod ad re-

missionem venialium extra, & intra Sacramentum pra in Ref. 101. &c. requiritur etiam propositum in posterum vitandi illa. Verum circa hoc dicendum est de venialibus, quod Doctores tradunt de mortalibus; unde sæpè fieri potest, ut licet aliquis absolutum, & sufficiens propositum habeat, nihilominus timeat, vel etiam existimet, se non vitaturum omnia mortalia peccata, vel certum aliquod peccati genus; quia ante etiam voluntatis suæ inconstantiam expertus fuerat, & in hoc casu talis omnino est absolvendus, ut rectè notant Sylvest. verb. Confessio, 1. quest. 21. Lopez in instruct. part. 1. cap. 13. quest. 2. Navarrus cap. 3. n. 23. & cap. 9. num. 18. Sa verb. absolutio, n. 12. Henriquez lib. 4. cap. 24. n. 24. Coninch de Sacram. disp. 2. dub. 3. num. 19. Beja p. 3. cap. 9. & alij, quæ omnia procedunt etiam circa propositum vitandi venialia, quod quidem propositum in aliquibus tamen summo opere differt à proposito vitandi mortalia, & præcipuè in hoc, quia sicut potest unum peccatum veniale remitti sine alio, ita etiam potest remitti existens actuali effectu erga alia. Unde si quis confiteatur multa peccata venialia, sufficit ad validitatem Sacramenti, si doleat tantum de aliquo cum proposito illud de cetero vitandi. Et hæc omnia erunt multum plausibilia scrupulosi.

Sup. hoc seq. doctrina lege infra §. ult. Ref. 109.

Sup. hoc infra in §. Not. Ref. 108. & in alio §. ejus not.

RESOL. CVI.

An attritio extra Sacramentum Penitentiae tollat peccata venialia in homine justo?

Et observatur non sufficere quancunque attritionem, sed illam, quæ oritur ex imperio Charitatis, aut illam, quæ talis est, ut fervore suo adequet gravitatem talis peccati venialis.

Et an alia opera bona justis distincta à contritione, dilectione Dei, & attritione sufficiant ad remissionem venialium? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Resolut. 31.

§. 1. Negativam sententiam tenet doctus Pater Sfortia Pallavicin. in suis assertionibus Theologicis lib. 7. c. 20. n. 212. ubi sic ait; Per attritionem, quæ Sacramentum præcedit, non delentur peccata venialia alioqui, vel nunquam ex vi Sacramenti remitterentur, vel in sacramento non esset necessaria illorum retractatio, quorum utrumque videtur esse contra sensum Ecclesiæ, & Fidelium. Certe Trid. sess. 3. c. 5. & universè definit peccata venialia esse materiam confessionis, tum c. 1. tum c. 4. requirit universè contritionem, quatenus est communis perfectè & imperfectè tanquam partem essentialem hujus Sacramenti. Quo circa dicendum est tolli peccatum veniale formaliter, per retractationem, quæ sit quoad objectum, & specificationem, sed non per puram retractationem quoad exercitium. Ita ille; & ante illum Vasq. & alij quos citat Amic. ubi sup. n. 24. quibus adde Hurt. disp. 2. diff. 16.

Alibi in Ref. præterita, & lege etiam §. eius primæ not.

2. Sed ego adhereo affirmativæ sententiæ, quam tuentur DD. quos alibi citavi, quibus nunc addo Dicastillum de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 2. dub. 17. n. 802. Dico igitur; quamcumque attritionem veram sufficere ad remissionem venialium de quibus attritio habetur.

3. Probatur hæc opinio ex eo, quod ille actus attritionis in homine justo, sit opus sanctum, & honestum, & meritorium, atque adeo sanctitas quædam per modum operationis. Præterea gratia, quæ datur, intuitu talis operis, est gratia data intuitu retractationis peccati; ergo nihil deficit quominus peccatum

peccatum illud censeatur sufficienter retractatum, ut remittatur.

4. Nec obstat argumentum Patris Pallavicini, quod ex nostra sententia sequeretur quod ex vi Sacramenti nunquam peccata venialia remitterentur: nam respondeo cum Suar. *disp. 11. sect. 3. n. 18.* qui non putat ullum inconveniens, quod peccatum veniale; quando de illo fit confessio nunquam ita tollatur per absolutionem, quia fit jam prius expulsum per attritionem: satis enim putat, quod aliquando peccata venialia tollantur simul cum mortalibus in homine tantum attrito; nam hic effectus satis ostendit claves per se vim habere ad tollenda peccata venialia, quando dispositio penitentis per se sola non sufficit. Unde (inquit Suarius) accidentarium esse, quod in homine iusto supponatur ablata per condignam satisfactionem, atque absolutionem: id enim non tollit veritatem formæ. Aliam responsionem adducit Dicastillus, & latè Amicus *suprà num. 39.*

5. Dicendum est itaque, peccatum veniale remitti per actum attritionis: quin addunt Suarez, & Coninch sufficere, ut hæc attritio sit virtualis inclusa in aliquo opere bono; facto cum intentione impetrandi remissionem peccati venialis: quia talis intentio impetrandi à Deo veniam, includit virtuales displicentiam peccatorum. Fundamentum est, quia minor penitentia requiritur ad remissionem venialis, quam mortalis; alioquin nullum foret discrimen inter veniale, & mortale: ergo si contritio est necessaria ad remissionem mortalis extra Sacramentum, minor penitentia sufficere ad remissionem venialis: ergo sufficit attritio etiam virtualis. Sed amicus in *Curs. Theol. tom. 8. disp. 6. sect. 3. n. 28. 29. & 30.* probat ad remissionem peccatorum venialium extra Sacramentum non sufficere attritionem virtuales, sed requiri attritionem formalem.

6. Observandum est tamen hæc, inter propositas sententias, mediam extare, scilicet non sufficere quamcumque attritionem, sed aliquam, illam scilicet, quæ oritur ex imperio charitatis, aut illam quæ talis fit, ut fervore suo adæquet gravitatem talis peccati venialis. Et hanc sententiam tenet Eminētissimus Lugo de *Penitent. disputat. 9. num. 29. cum seqq.* Sed ea, quæ in ejus favorem adducit Cardinalis, refellit Dicastillus, ubi *suprà num. 412. cum seqq.*

7. Sed an alia opera bona iusti distincta à contritione, dilectione Dei, & attritione sufficiant ad remissionem venialium?

8. Qui negant attritionem iusti sufficere ad remissionem venialium, potiori ratione negabunt, alia opera, quæ non tam expressam retractationem continent, posse id præstare; idè auctores relati pro parte negativa in præcedenti parte dubitationis, etiam in hac negant.

9. Verùm oppositam sententiam tuetur Dicastillus *n. 416.* qui citat Suarez, & cum eodem etiam sentit *n. 418.* quemlibet actum meritorium sufficere, dummodo ab operante referatur ad effectum obtinendi veniam peccati venialis: tunc enim ille actus sub ea intentione virtuales includit displicentiam venialis.

RESOL. CVII.

An attritio sufficiat ad justificationem in Sacramento ex solo motivo timoris, & non amoris? Et notatur, quod qui detestatur peccata ob aegritudi-

nem, insaniam, nimiam paupertatem, prout à Deo infligi solent propter peccata, veram attritionem conciperet.

Et docetur, quod quando quis iterum confiteretur peccata jam confessa, non est obligatus ad novum actum doloris, vel attritionis.

Et quod dispositus ante confessionem cum dolore peccatorum non indiget renovatione doloris, quando actu confiteretur.

Et quid est sentiendum de illo, qui addit aliquod peccatum statim post absolutionem? Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Ref. 43.

§. 1. **N**egativam sententiam docet Pasqualig. in *Theol. mor. tom. 2. disp. 78. sect. 2. n. 6.* ubi ait enim: veram attritionem non posse provenire ex solo timore, sed debere provenire ex aliquo amore Dei. Probat. Attritio, ut sit vera attritio debet excludere voluntatem peccandi, ut definit Trident. *sess. 14. c. 4.* sed quando ex puro timore, & non ex amore Dei, non excludit; ergo. Minor probatur: voluntas peccandi non excluditur nisi per averfionem à peccato. Non potest autem quis averfionem à peccato, nisi aliquo pacto se convertat in Deum, & non potest se convertere nisi per amorem, ergo. Dices ex ibidem: id esse verum de amore, quando displicet sola pœna; non autem quando displicet etiam peccatum. Contra peccatum non displicet, nisi sub ratione mali, atque adeo solum ratione boni; ex cuius amore oritur displicentia. Ergo quando displicet ex solo timore pœna, displicet solum ex amore boni creati, quo privat pœna; ergo ex amore, qui non rectificat voluntatem, tunc solum rectificatur, quando se convertit in Deum. Confirmatur: si peccatum displiceret ratione pœnae damni, seu privationis visionis Beatæ, jam displiceret ratione amoris ultimi finis, atque adeo attritio oriretur ex amore Dei. Ita Pasqualig. qui pro hac sententia adducit Valent. Valq. quibus ego addo Patrem Sfort. Pallavicini, in *assert. Theol. lib. 7. c. 12. n. 144. cum seqq.* Nam ait ipse, videtur summe incongruum, ut cum Deus statuerit neque conferre habitum fidei adulto sine præcedenti actu fidei, neque spem sine præcedenti actu spei, velit tamen conferre charitatem sine præcedenti actu charitatis. Porro Trid. dicit, justificationem esse renovationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, unde homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico amicus; at non voluntatiæ fit amicus qui nullo modo amat. Et certe cum ad amicitiam requiratur, ut alteri afficiamur in ratione finis, cui non potest esse dispositus ad amicitiam divinam, qui nullum talem effectum habet erga Deum, sanè in peccato præcipua malitia, quam agnoscunt S. Thomas, & ceteri Scholastici, est averfio à Deo in ratione finis, cui sub qua ratione ipse est optimus, & magis meretur amorem quam sub quacumque alia ratione, hoc est quatenus est bonus nobis; ergo peccatum non debuit deleri, nisi per oppositam conversionem ad eundem Deum, tãquam ad finem cui, ac proinde per actum amoris.

4. Confirmatur hæc ratio, quis enim putaret congruè dispositum ad impetrandam non solum veniam, sed amicitiam Principis ejus offensorem, qui sic peteret veniam, displicet mihi quod te offenderim, eo quod metuum à te puniri. Ceterum de tua displicentia, & de tua averfione gratia sui nullum affectum habeo? Porro sub hac forma se offerret Deo quicumque peccator in confessione, qui peniteret ex solo motivo metus.

3. Ideo Concilium Tridentinum docet quidem *sess. 14. c. 4. & can. 5.* Attritionem quæ disponit ad iustifi-

Sup. hoc lo-
ge doctri-
Ref. de 16
qui allegat
(unt infra in
anno. 16-
mo & tem-
da § Norma
dom est ho-
jai Ref.